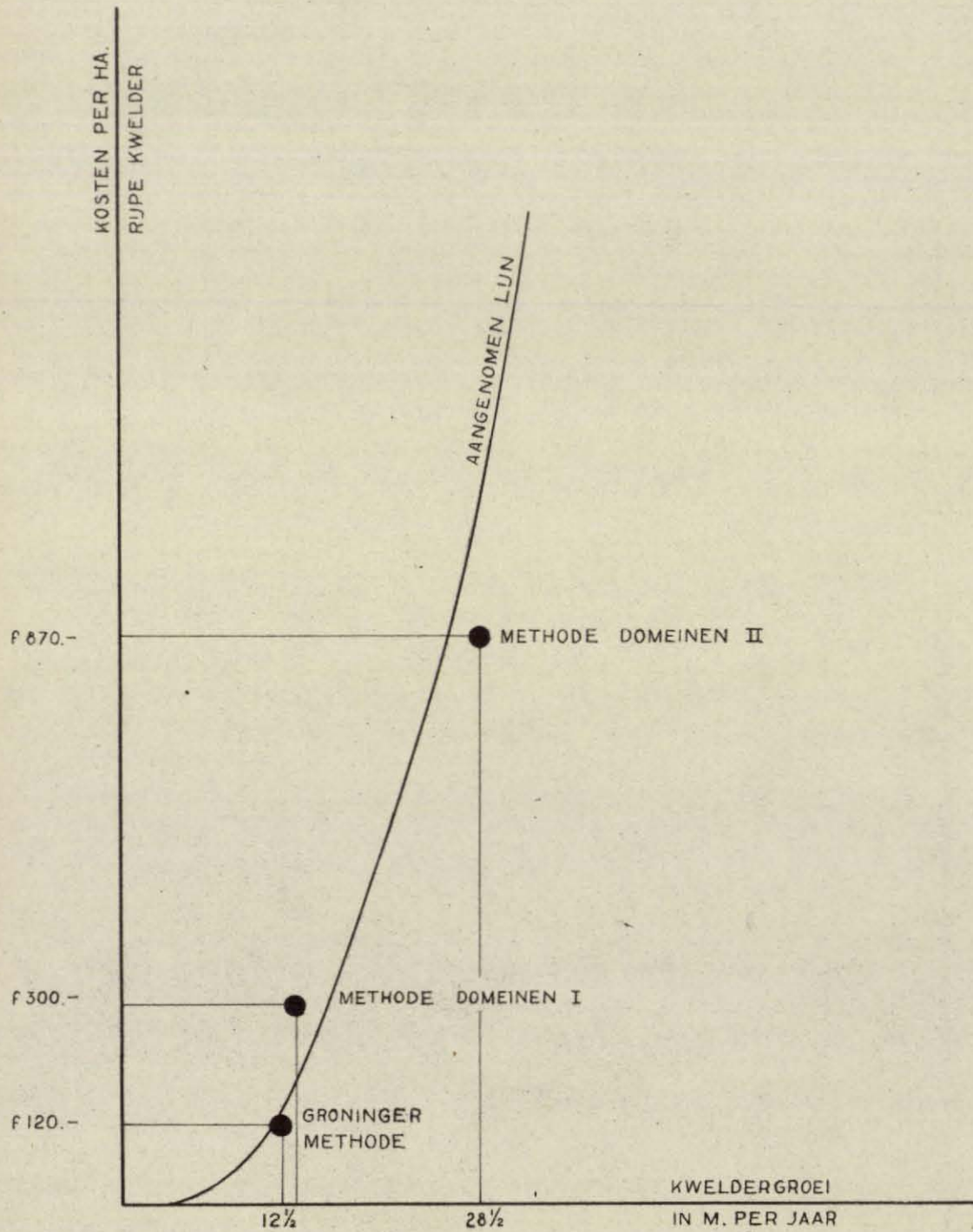

ECONOMIE VAN VERSCHILLENDE LANDWINNINGSMETHODEN

Ir. A. G. Verhoeven van Domeinen heeft een nota opgemaakt om achter de Groningse waddenkust land te winnen op de wijze, zoals men dit in Duitsland doet. Hij levert voorts critiek op een plan van de hoofdingenieur van de provinciale Waterstaat in Groningen, Ir. J. Kooper, om Schiermonnikoog met de kust te verbinden. Deze critiek heeft echter slechts betrekking op landwinningsvoordelen binnen 30 jaar, terwijl duidelijk is, dat de voordelen vooral na 30 jaar zullen zijn te verwachten en er ook verkeers-, dijkbescherings- en andere voordelen zijn. Domeinen wil 8 Ioodrecht op de kust staande hoofddammen van 2 à $3\frac{1}{2}$ km lengte met daartussen bezinkvelden.

Schr. gaat thans na welke landwinningsmethoden er bestaan:

1. De Groninger methode. Er is van deze methode veel ervaring en ook behoorlijk veel over gepubliceerd. Ir. Verhoeven berekent de gemiddelde aangroeiing van de laatste 127 jaar aan de Gron. kust op $12\frac{1}{2}$ m per jaar. Schr. komt hiervoor tot een cijfer van fl. 120.- per ha kwelder. In 1855 was dit nog fl. 6.54 à fl. 50.- volgens Acker Stratingh.
2. De Oostfrieze methode. Hierbij werden bezinkvijvers van ongeveer 100 x 140 m gemaakt en deze onderverdeeld in vakken van 20 x 23 m. Kosten in 1863 reeds fl. 200.- per ha kwelder.
3. Methode Domeinen I. Deze werd toegepast door de landmeter der Domeinen Schooleman. Het is eigenlijk de Groninger methode doch meer intensief toegepast. Men krijgt er volgens ir. Verhoeven 12 à 15 m per jaar mede tegen ongeveer fl. 360.- per ha kwelder.
4. Sleeswijkse methode. Hierbij worden grote verbindingsdammen naar de eilanden gemaakt en de wadvlakten met behulp van bezinkvelden van 400 x 400 m opgeslibd. Gemiddeld verkrijgt men hiermede slechts 5,7 m per jaar volgens de Duitse ir. Heiser, die deze methode beschrijft.
5. Methode Domeinen II. Ir. Verhoeven meent met behulp van de genoemde 8 dammen en rijsschermen 1185 ha kwelder te kunnen maken in 12 jaar tegen fl. 237.000.-. Dit is fl. 870.- per ha. Er is daarbij echter niet gerekend op storm- en ijsschade, die bij de rijsschermen en ook aan de klinkerglooiingen van de dammen terdege merkbaar zal zijn. Het greppelen is voorts evenmin meegerekend.

Schr. merkt op dat Ir. Verhoeven dus een aangroeiing veronderstelt van $28\frac{1}{2}$ m per jaar en dat men het in Duitsland met dezelfde middelen niet verder heeft kunnen brengen dan 5,7 m gemiddeld en $9\frac{1}{2}$ m per jaar maximaal. De fl. 870.- per ha is dus vele malen te weinig.

6. Methode Kooper. De dam naar Schiermonnikoog wordt geraamd op fl. 3.000.000.-.

De opvatting van Ir. Verhoeven, dat de slib uit de Eems komt, wordt door ir. van Veen in twijfel getrokken. Deze opvatting zal wel onjuist zijn. Hij merkt voorts op, dat zand het hoofdbestanddeel moet zijn van de nieuwe kwelder en dat dit van de wadden moet komen. Voor de kribben van ir. Verhoeven zullen kuilen komen en zal de stroom versterken. Het wad zal daar

dus verlagen. Men wint land ten koste van het voorstrand. Dit moet uiteindelijk nadelig werken.

De mening van ir. Verhoeven, dat een dam naar Schiermonnikoog "volstrekt verkeerd" zou zijn, omdat dan het slib (dat vlg. ir. Verhoeven uit de Eems komt) dan niet meer naar het Westen zou kunnen komen, wordt niet aanvaard. Echter zal ten Oosten van die dam slibrijker materiaal worden afgezet, dan ten Westen er van, omdat het water van de Eemsmond, tengevolge van het voorkomen van slikgronden aldaar, meer slib bevat dan het wadwater.

Schr. komt tot de conclusie, dat overmatige landwinningsarbeid vaak niet naar verhouding beloond wordt door meer aanwas.

(Opmerking: De dammen van 2 à $3\frac{1}{2}$ km lengte zijn niet uitgevoerd, de bezinkvelden wel. Zie hierover rapport Alg. 102 : "Resultaten van de landwinningswerken op de Groninger Wadden 1942. ").